

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizărilor nr. 165g/2020 și nr. 178g/2020

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 305 alin. (1) din Codul de procedură penală
(*omisiunea participării și citării persoanei ale cărei drepturi și
libertăți pot fi afectate la examinarea unor demersuri*)

CHIȘINĂU

29 decembrie 2020

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Gheorghe Reniță, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate pe 30 octombrie 2020 și 17 noiembrie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizărilor menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarelor,
Deliberând pe 29 decembrie 2020, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizările nr. 165g/2020 și nr. 178g/2020 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 305 alin. (1) din Codul de procedură penală, ridicată de dl Cristian Gundiuc, în interesele S.R.L. „Hollman Construct”, parte în dosarul nr. 12r-62/20 și, respectiv, de dl Iurie Gundiuc, parte în dosarul nr. 12r-61/20, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizările privind excepția de neconstituționalitate au fost trimise la Curtea Constituțională de un complet de judecată de la Curtea de Apel Chișinău format din dnii Ion Bulhac, Ghenadie Lîsîi și Igor Chiroșca, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

3. Având în vedere identitatea de obiect, Curtea a decis conexarea sesizărilor într-un singur dosar, în baza articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, atribuind-i numărul „165g/2020”.

A. Circumstanțele litigiilor principale

4. Pe 26 iunie 2020, dl procuror Viorel Gaina a înaintat la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, un demers prin care a solicitat autorizarea aplicării sechestrului în cauza penală nr. 2020790072 intentată în baza articolului 190 alin. (5) din Codul penal, în scopul asigurării și reparării prejudiciului cauzat prin infracțiune.

5. Printr-o încheiere din 27 iunie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, a fost admis demersul procurorului și a fost autorizată punerea sub sechestru a unor bunuri care le aparțin cu drept de proprietate S.R.L. „Hollman Construct” și dlui Iurie Gundiuc.

6. Nefiind de acord cu încheierea Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, dl Iurie Gundiuc și dl Cristian Gundiuc, administratorul S.R.L. „Hollman Construct”, au declarat recurs la Curtea de Apel Chișinău.

7. Ulterior, în cadrul ședinței de judecată, dnii Cristian Gundiuc și Iurie Gundiuc au ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 305 alin. (1) [*modul de examinare a demersurilor referitoare la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, măsurilor speciale de investigații sau la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere*] din Codul de procedură penală în fața Curții de Apel Chișinău.

8. Pe 7 octombrie 2020, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepțiilor de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea examinării acestora.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

„(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.”

Articolul 16

Egalitatea

„[...]”

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 305 Modul de examinare a demersurilor referitoare la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, măsurilor speciale de investigații sau la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere

„(1) Demersul referitor la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, măsurilor speciale de investigații sau la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere se examinează de către judecătorul de instrucție în ședință închisă, cu participarea procurorului și, după caz, a reprezentantului organului care exercită activitatea specială de investigații.

[...]

(8) Încheierea judecătorului de instrucție adoptată în condițiile prezentului articol poate fi contestată cu recurs la curtea de apel.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

11. Autorii excepției de neconstituționalitate susțin că articolul 305 alin. (1) din Codul de procedură penală nu stabilește participarea și citarea persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea demersului referitor la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, a măsurilor speciale de investigații sau la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere. În acest sens, s-ar atesta o omisiune legislativă.

12. Astfel, autorii excepțiilor susțin că prevederile contestate nu-i oferă posibilitatea recurentului să participe la examinarea demersului privind autorizarea punerii sub sechestru, plasându-l, astfel, într-o poziție dezavantajată în raport cu poziția procurorului.

13. În opinia lor, dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 4, 8, 16, 20, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizărilor privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte din proces și, respectiv, de reprezentantul unei părți în proces. Astfel, sesizările sunt formulate de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

17. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolului 305 alin. (1) din Codul de procedură penală, conform cărora: „demersul referitor la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, măsurilor speciale de investigații sau la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere se examinează de către judecătorul de instrucție în ședință închisă, cu participarea procurorului și, după caz, a reprezentantului organului care exercită activitatea specială de investigații”.

18. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care judecătorul de instrucție a admis demersul procurorului privind aplicarea sechestrului (a se vedea *supra* § 4). Prin urmare, Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

19. Prevederile contestate nu au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate.

20. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de judecată. Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorilor sesizărilor, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință în vreun drept fundamental (DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 27; DCC nr. 24 din 2 martie 2020, § 18; DCC nr. 63 din 11 iunie 2020, § 19; DCC nr. 64 din 11 iunie 2020, § 19).

21. Curtea constată că autorii sesizărilor afirmă că prevederile contestate ar încălca articolele 4 [*drepturile și libertățile omului*], 8 [*respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale*], 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*], 26 [*dreptul la apărare*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

22. Argumentul principal al autorilor sesizărilor constă în faptul că prevederile criticate nu ar stabili participarea și citarea persoanelor a căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea demersului procurorului în contextul măsurilor procesuale de constrângere.

23. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă prin aceasta este afectat un drept constituțional fundamental (a se vedea HCC nr. 19 din 3 iulie 2018, § 59).

24. Cu privire la pretinsa încălcare a articolelor 4 și 8 din Constituție, Curtea reține că acestea comportă un caracter general, reprezintă imperative care stau la baza oricăror reglementări și nu pot constitui repere individuale și separate. Aceste norme constituționale pot fi incidente, în cazul excepției de neconstituționalitate, dacă este constatată aplicabilitatea unui drept fundamental din Constituție (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 12 din 7 mai 2020, § 43; DCC nr. 74 din 2 iulie 2020, § 28; DCC nr. 100 din 4 septembrie 2020, § 25).

25. Cu privire la critica de neconstituționalitate a prevederilor contestate raportată la articolul 16 din Constituție, Curtea reține că acest articol este aplicabil doar în coroborare cu un drept fundamental. Prin urmare, ea trebuie să verifice incidența drepturilor fundamentale invocate (DCC nr. 115 din 6 octombrie 2020, § 21).

26. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 54 din Constituție, Curtea subliniază că acest articol nu poate fi invocat de sine stătător. Acest articol îi impune Curții un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Prin urmare, pentru a putea fi invocat, autorul sesizării trebuie să argumenteze incidența unui drept fundamental (a se vedea, în acest sens, HCC nr. 29 din 12 decembrie 2019, § 19; DCC nr. 3 din 16 ianuarie 2020, § 22; DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 18; DCC nr. 48 din 25 mai 2020, § 21).

27. Curtea mai observă că autorii sesizărilor contestă prevederile articolului 305 alin. (1) din Codul de procedură penală prin raportare la articolele 20, care garantează dreptul la un proces echitabil, și 26, care se referă la dreptul la apărare. Așadar, Curtea va verifica dacă aceste drepturi sunt afectate prin prevederile legale contestate.

28. Articolul 20 din Constituție, care reglementează dreptul de acces liber la justiție, își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Condiția din articolul 6 § 1 din Convenție, potrivit căreia cauzele trebuie examinate în mod echitabil, trebuie înțeleasă în sensul asigurării respectării principiilor fundamentale ale procesului judiciar, *i.e.* a principiului contradictorialității și a principiului egalității armelor.

29. Caracterul echitabil al procesului penal trebuie apreciat avându-se în vedere întreg procesul (HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020, § 50).

30. Curtea constată că în conformitate cu articolul 305 alin. (2) din Codul de procedură penală, examinarea demersului procurorului privind autorizarea aplicării sechestrului are loc fără participarea persoanei în privința căreia se soluționează chestiunea. Potrivit articolului 203 alin. (1) din Codul de procedură penală, punerea sub sechestru a bunurilor este o măsură procesuală de constrângere, care constă în inventarierea bunurilor și în interdicția aplicată proprietarului sau posesorului de a dispune de ele, iar în caz de necesitate, de a se folosi de aceste bunuri. Conform alin. (2) al aceluiași articol, punerea sub sechestru a bunurilor se aplică pentru a asigura repararea prejudiciului cauzat de infracțiune, acțiunea civilă sau eventuala confiscare specială sau confiscare extinsă a bunurilor ori a contravalorii bunurilor.

31. Totodată, potrivit articolul 305 alin. (8) din Codul de procedură penală, încheierea judecătorului de instrucție prin care s-a autorizat aplicarea unei măsuri de constrângere poate fi contestată cu recurs la curtea de apel. Prin urmare, partea apărării dispune de o cale de atac prin care poate să-și prezinte poziția, să conteste demersul procurorului și să combată constatările primei instanțe.

32. Curtea observă că autorii sesizărilor au făcut uz de acest remediu legislativ în cauzele în care au fost ridicate prezentele excepții de neconstituționalitate (a se vedea *supra* § 6).

33. Mai mult, Curtea reține că în baza articolului 209 din Codul de procedură penală este posibilă contestarea actului de punere sub sechestru, iar articolul 210 din același Cod prevede cazurile în care bunurile pot fi scoase de sub sechestru.

34. În acest context, Curtea reamintește că o dispoziție legală nu poate fi ruptă din sistemul normativ din care face parte și nu poate acționa în mod izolat. Dimpotrivă, ea trebuie citită în coroborare cu celelalte dispoziții legale incidente, ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent (DCC nr. 23 din 29 martie 2018, § 30; DCC nr. 128 din 29 octombrie 2020, § 26).

35. Așadar, Curtea reține că prevederile contestate nu sunt de natură să afecteze dreptul la apărare sau a dreptului lor la un proces echitabil, de vreme ce există garanții și remedii procesuale compensatorii în acest sens.

36. În aceste condiții, Curtea constată că prevederile contestate nu prezintă vreo ingerință în drepturile garantate de articolele 20 și 26 din Constituție. Pentru că nu s-a constatat incidența drepturilor fundamentale invocate de autorii sesizărilor, Curtea subliniază că nici articolele 16 și 54 din Constituție nu sunt incidente.

37. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate sunt inadmisibile și nu pot fi acceptate pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibile* sesizările privind excepția de neconstituționalitate a articolului 305 alin. (1) din Codul de procedură penală, ridicată de dl Cristian Gundiuc, în interesele S.R.L. „Hollman Construct”, parte în dosarul nr. 12r-62/20 și, respectiv, de dl Iurie Gundiuc, parte în dosarul nr. 12r-61/20, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 29 decembrie 2020
DCC nr. 162
Dosarul nr. 165g/2020*